

ΠΡΟΤΥΠΟ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ

❖ Μουσικά όργανα

❖ Η καθ' ημάς Μικρά Ασία

Κυριακουλόπουλος Ευάγγελος

ΜΠΟΥΖΟΥΚΙ

Το μπουζούκι είναι ένα έγχορδο όργανο, έχει αχλαδωτό σχήμα. Το σώμα (σκάφος) του μπουζουκιού ονομάζεται αντηχείο, έχει μακρό βραχίονα μπράτσο (ή μάνικο) με κλειδιά στην άκρη για το χόρδισμα. Κατά μήκος του βραχίονα υπάρχουν τα τάστα, τα οποία είναι λεπτά μεταλλικά ελάσματα που μεταβάλλουν το μήκος του παλλόμενου τμήματος της χορδής, τη νότα. Τα διαστήματα ανάμεσα στα τάστα οριοθετούν την απόσταση του ημιτόνου. Το μπουζούκι εδώ και χιλιάδες χρόνια έχει ίδιο σχήμα, ίδιες διαστάσεις και διάταξη χορδών. Πέρασε από τους αρχαίους Έλληνες στο Βυζάντιο, επέζησε κατά τη διάρκεια της τουρκοκρατίας και "συμμετέχει" στα ρεμπέτικα.

ΤΟΥΜΠΕΡΛΈΚΙ

Είναι ένα ελληνικό κρουστό χωρίς λαβές, γνωστό από την αρχαιότητα, το οποίο συναντάται στην ελληνική παραδοσιακή αλλά και λαϊκή και τη ρεμπέτικη μουσική. Παρουσιάζεται ως μία μικρογραφία τυμπάνου. Είναι ανοιχτό στο κάτω μέρος και είναι καλυμμένο με τεντωμένο δέρμα από πάνω και η βάση του είναι μεταλλική. Άλλες ονομασίες: ταραμπούκα, στάμνα, ντουμπερλέκι, τσιμπουρλέκι και τουμπερλέκι.

ΟΎΤΙ

Είναι ένα έγχορδο όργανο που κατάγεται από την Περσία και είναι αρκετά διαδεδομένο στις μουσικές της Μέσης Ανατολής αλλά και στην ελληνική παραδοσιακή μουσική. Το ούτι δεν ήταν γνωστό στους Άραβες, το γνώρισαν από τους Ρωμαίους, το Βυζάντιο μετά την εξάπλωση του Ισλάμ

ΜΠΑΓΛΑΜΑΣ

Ο μπαγλαμάς είναι ένα όργανο που έχει συνδεθεί στενά με τη ρεμπέτικη μουσική. Είναι νυκτό μουσικό όργανο μετεξέλιξη της αρχαιοελληνικής πανδούρας και μικρογραφία του μπουζουκιού, που χρησιμοποιείται στην ελληνική λαϊκή μουσική. Κατά κανόνα έχει τρεις διπλές χορδές. Ο ήχος του μπαγλαμά είναι οξύς. Κάθε χορδή κουρδίζεται μία οκτάβα υψηλότερα από την αντίστοιχη στο μπουζούκι. Ο λόγος που ο μπαγλαμάς έχει μικρότερες διαστάσεις είναι ότι έτσι θα μπορούσαν οι παίκτες να τον κρύψουν εύκολα αφού απαγορευόταν επί τουρκοκρατίας και μετέπειτα επί δικτατορίας Υπάρχει από παλιά. Στις φυλακές τους βόλευε πολύ γιατί ήταν μικρός και μπορούσαν να τον κρύβουν εύκολα. Πριν τυποποιηθεί ο μπαγλαμάς ως μικρό μπουζουκάκι, ήταν λίγο διαφορετικός. Είχε 7 τάστα και τα κλειδιά ήταν ξύλινα και είχε τέσσερα. Δηλαδή βάζανε ένα τέλι κάτω, ένα στη μέση και δύο απάνω. Το παίξιμο γινόταν όχι με πένα αλλά με το νύχι του αντίχειρα.

ΚΑΝΟΝΑΚΙ

Το κανονάκι (ονομασία που προέρχεται από τον κανόνα -το πειραματικό μονόχορδο του Πυθαγόρα) είναι γνωστό στην Ελλάδα από την αρχαιότητα ως τρίγωνο ή επιγόνειο και τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία ως ψαλτήρι. Είναι νυκτό όργανο, παίζεται με δύο πένες που προσδένονται με μεταλλικές δακτυλήθρες στους δείκτες των δύο χεριών. Σε κάθε χορδή, κινητοί καβαλάρηδες υψώνουν τους φθόγγους σύμφωνα με τα μικροδιαστήματα της παραδοσιακής μουσικής κλίμακας όπου κινείται ο οργανοπαίκτης.

ΣΑΝΤΟΥΡΙ

Το σαντούρι, σε σχήμα ισοσκελούς τραπεζίου, έχει μεταλλικές χορδές κατά μήκος των δυο παράλληλων πλευρών του.

Παίζεται με δυο λεπτά ραβδάκια, τις μπαγκέτες, τυλιγμένα στις άκρες με βαμβάκι ή δέρμα. Οι μπαγκέτες, με το άκρο τους γυρισμένο λίγο προς τα πάνω, κρατιούνται ανάμεσα στον δείκτη και το μεσαίο δάκτυλο, με τη βοήθεια του αντίχειρα. Η πλατιά διάδοση του σαντουριού στον ελλαδικό χώρο οφείλεται στους Έλληνες της Μ.Ασίας που ήρθαν μετά τη μικρασιατική καταστροφή. Χάρη στις εκφραστικές του δυνατότητες γίνεται γρήγορα ένα από τα απαραίτητα όργανα της "κομπανίας" (κλαρίνο, βιολί, σαντούρι, λαούτο).

ΛΑΟΥΤΟ

Το λαούτο ή λαγούτο, είναι έγχορδο όργανο με πολύ μεγάλες δυνατότητες. Αποτελεί σύνθεση στοιχείων από την αρχαιοελληνική πανδούρα (μακρύ χέρι) και συγγενεύει με το ούτι με τη διαφορά οτι έχει μεγαλύτερο μπράτσο. Είναι όργανο που χρησιμοποιείται κυρίως στα νησιά. Η χρήση του είναι πολύ διαδεδομένη στην Κρήτη, όπου συνοδεύει κυρίως την λύρα, καθώς και στην Κύπρο, όπου συνοδεύει συνήθως το βιολί . Πολλές φορές όμως, το συναντάμε και μόνο του ή σε ζευγάρια. Στην οικογένεια του λαούτου, ανήκουν και άλλα όργανα, όπως το πολιτικό λαούτο (λάφτα).

ΤΑΜΠΟΥΡΑΣ

Ο ταμπουράς είναι ένα έγχορδο μουσικό όργανο με μακρύ χέρι, απόγονος της αρχαιοελληνικής πανδούρας που αναβίωσε κυρίως στα βυζαντινά χρόνια. Ο ταμπουράς αναφέρεται στο βυζαντινό έπος του Διγενή Ακρίτα όταν ο ήρωας παίζει ένα θαμπούρι (μεσαιωνική μορφή ταμπουρά).

«Και αφότου αποδείπνησεν, εμπαίνει εις το κουβούκλιν και επήρεν το θαμπούριν του και αποκατάστησέν το».

Τα τελευταία χρόνια αυξάνεται το ενδιαφέρον για τον παλιό ταμπουρά στην Ελλάδα. Επειδή ο παραδοσιακός Ελληνικός ταμπουράς είναι χαμηλόφωνο όργανο, δεν χρησιμοποιείται συχνά ως κύριο σολιστικό όργανο, αλλά μάλλον εντός της παραδοσιακής ορχήστρας, για να συνοδεύει το κύριο όργανο (λύρα, βιολί, φλογέρα κ.λ.π). Θεωρείται το ιδανικό όργανο για τη σπουδή των βυζαντινών κλιμάκων.

❖ Πολιτιστικό πρόγραμμα:

«Χορεύοντας και τραγουδώντας με Μικρασιατικές νότες»

Σχολικό έτος 2014-15